

Joan Poble i Teixidó

La qüestió agrària
com a qüestió nacional

**L'‘esperit regional’
de Joan Poble i Teixidó**

Xavier **Ferré Trill**

L'«esperit regional» de Joan Poblet i Teixidó

Xavier Ferré Trill

Universitat Rovira i Virgili

*xavier.ferre@urv.cat

Resum: aquest treball aprofundeix en el pensament catalanista de Joan Poblet i Teixidó, que suposà, d'altra banda, el referent ideològic al voltant del qual bastí un ideal associatiu i cooperatiu. L'orientació que Poblet –i l'agrupació montblanquina catalanista– donà al patriotisme cultural i polític local s'adcrivia en l'estratègia nacional de la Unió Catalanista i a uns postulats de política municipal que no tenien «traducció» mecànica a nivell de Principat.

Paraules clau: Unió Catalanista, política local, associacionisme

La política catalanista de l'advocat Poblet i Teixidó (Montblanc, 1877-1918) –bastida amb referents de la Unió Catalanista dels quals s'amarà durant la seva etapa d'estudiant de Dret a Barcelona– fou exercida fonamentalment al retorn a Montblanc (1900). Comptava, però, amb el referent de Marià Pedrol i Balart (1852-1918) i el Centre Montblanquí –que donà lloc a la societat «El Foment».¹

La trajectòria de Joan Poblet a Barcelona possibilità incidència en capçaleres i àmbits de reunió sociopolítics, els quals suposaren una reproducció d'activitat a Montblanc i al conjunt de la comarca. Les intervencions de qui fou jutge de Montblanc, aportaren elements ideològics constituents entorn de la doctrina catalanista que fou incorporada a la fundació de l'Associació Catalanista. Aquests referents donaven sentit a una praxi que fou aplicada al món agrari.

Una constant de l'ideari de Poblet era la crítica a la revolució francesa i a la revolució liberal perquè, deia, eliminaven la base comunitària i exposaven la relació directa entre l'individu i el nou estat (-nació). L'aplicació d'aquesta política era el motiu perquè en eliminar la variable del règim territorial es pogués definir, com de fet passà, segons Poblet,

en l'Estat espanyol, en una burocratització de la política i, en conseqüència, acabar en una política de torn caciquista, que no representés els interessos de la societat civil, és a dir, la política real, la qual cosa empenyia cap a la cerca del propi interès individual, o individualisme. Per aquesta raó, el catalanisme, com a nova cultura política, i sobretot, com a doctrina que assumia l'esperit i el tarannà d'una comunitat que, per extensió, definia una nació, equivalia a recuperar el teixit comunitari, que era la baula que permetia de representar l'individu davant les polítiques de l'Estat, i, doncs, possibilitar-ne les reformes.

Aquesta qüestió esdevenia primordial per Joan Poblet, que reflectia idees defensades per la Unió Regionalista (1899), associació que defensava el pacte fiscal per al Principat. Idees que s'estaven duent a terme a d'altres països, per bé que de manera fracassada. Em refereixo -per la data en què fou escrit l'article que comento (18-I-1900)- a la lliga de productors i de cambres de comerç, *Unión Nacional* (1900-1902), que recollia les idees del regeneracionista Joaquín Costa, Basilio Paraiso i Santiago Alba. Aquest context duia Poblet a explicitar la importància cabdal de la vida municipal i què calia fer en un marc polític representat pel Govern espanyol presidit pel conservador Francisco Silvela:

«La vida de municipi tendeix principalment a donar cohesió a la entitat *poble*, pera poderse estrevar en ella al bastir l'edifici del organisme regional; y com es principi fonamental de las modernas escuelas jacobinas y centralistas el d'aislar l'individu fins a deixar-lo sol y desarmat davant del Estat encarnat en el Centre tot poderós, ab omnipotencia que's resol casi bé sempre en opressió més brutal y despòtica que la del antic règim, es clar que la tasca en que més ha d'empenyarse y entossudir-se, es la de suprimir tots els centres de cohesió hont podria'l ciudadá fortificarse davant d'aytals opressors despotismes. Per això'l primer cuydado dels sostenidors d'aquest antinatural règim centralista, es esborrar del cor de l'individu'l sentiment de poble, com el de la verdadera y única patria, pera substituhirlo ab el de la *patria gran*, fantasma darrera'l qual no més hi ha la creació artificial del Estat».²

La conseqüència immediata del règim centralitzador requeia en la funció societària de l'Ajuntament, el qual en comptes de fer política d'ús públic, esdevenia merament «oficina gratuïta» de recaptació d'impostos. Poblet, a la fi, posava unes precondicions que duien a la recuperació de la vida municipal, la qual passava, entre d'altres, per la «reconquesta de las llibertats corporatives, úniques verdaderas y

naturals y que cooperan ab empenta á la regularitat del exercici del poder» i «el regoneixement de la regió qu'es la nacionalitat, dintre la societat estatal ó interestatal». Aquest fet duia a «á posar els dos grans carreus y eterns carreus de la propietat y la família com á base y fonament inconmovible de la vida interior de la regió». Serà aleshores quan reeixí una nova «moralitat social» que cohesionará el bastiment institucional de la vida municipal, base que calia projectar al govern regional. No hi havia vida nacional sense vida local. Aquesta era la base a partir de la qual el regionalisme adquiria sentit. Per això defensa que la forma de govern nacional havia, és clar, de representar les seves característiques culturals: «El camp d'acció, per lo tant del regionalisme, es la societat», la societat no pas reduïda a tàctica política, sinó una política que açapremés «l'esperit de poble». «El regionalisme polític consisteix en portar á aquest ordre [potenciació de la vida municipal] l'esperit del poble per medi de lleys nascudas de sas propias entranyas, de sas costums y sas prácticas». «El regionalisme polítich es l'expandiment en l'esfera governativa de la substancia nacional, y aixó, ¿cóm será, si'l poble no té substancia que puga expandirse?». ³ Aquesta substància recolzava en el «caràcter» (les lleis) i la llengua:

«Vet aquí'l cas d'Espanya. Los qui pregonan y exalçan la nacionalitat espanyola y son element lo carácter espanyol, únich per tota la Península, negant que quiscuna de las rasses qu'en ella vieuen tinga'l seu propi; no podran pas may evitar que llurs meteixos compatricis (los tals solen ser castellans) los desmenteixin á cada pas ab *rasgos* de que son incapassos los demás pobles ibérichs». ⁴

Sota aquesta base doctrinal, que definia el subjecte polític nacional segons els fonaments pairalistes -anticonflicтивistes- comunitaris (el plantejament de Prat de la Riba especificat en el principi patrimonialista de Torras i Bages), es fundà el primer catalanisme organitzat montblanquí.

L'Associació Catalanista de Montblanc, com descrivia Josep Maria Poblet, anà fent solc en la societat montblanquina a través de conferències i activitats culturals que fins aleshores tenien gens o poca requesta. En aquest sentit, com defensa Poblet Guarro, suposà una corretja de modernització cultural introduint seccions com l'excursionista, o endegant primeres representacions teatrals vehiculades per integrants de l'Associació com Joan Serret i Poblet i Teixidó. «Van ser els 'ceballuts' –exposava plàsticament el memorialista i polític– els qui posaven damunt la taula una sèrie d'inquietuds de tipus cultural i social,

amb la qual cosa es demostra [...], que el catalanisme si bé és política també és vibració i revaloració d'idees». ⁵ Una revaloració que explicitava l'intercanvi desigual entre l'Estat espanyol i Catalunya –tot emprant com a referent l'estudi de Guillem Graell, *La Cuestión Catalana*– com exposà Poblet en l'article «Catalunya i Bretanya», únic article que escrigué per a *La Veu de la Comarca. Setmanari Regionalista de Tortosa* (1-II-1903).

La intervenció civopolítica de Poblet es concretà en la fundació d'aquesta nova entitat la qual es concebia com «la veu de la protesta secular de la nostra pàtria», d'acord amb l'orientació a l'associació nacional a la qual pertanyia: la Unió Catalanista. La seva primera Junta Directiva, presidida per Joan Serret i sotspresidida pel mestre Paulí Bayer, hi fou constituïda el 14 de maig de 1903, per bé que Poblet i Teixidó no hi exercí cap càrrec. ⁶ Amb tot, en fou redactor dels estatuts, l'esberrany dels quals consultats destacava, en l'article segon, que l'Associació maldava per «treballar per tots los medis que la lley permeti per a obtindre l'Autonomia de Catalunya d'acort ab las Bases acordadas en l'Assamblea de Manresa de 1892". ⁷ Una setmana abans del míting la nova entitat difongué a la població montblanquina el seu manifest, recollit oportunament en la premsa de la Unió. ⁸

El míting inaugural de la nova entitat patriòtica tingué lloc el 31 de maig de 1903 en el marc de l'anada de l'Orfeó Català a Tarragona, Poblet, L'Espluga de Francolí i Montblanc. ⁹ Hi intervingué l'aleshores President de la Unió Catalanista, Josep Maria Roca.

L'Associació, a través de *La Conca de Barbará*, publicà per a l'ocasió el fulletó *La Conca a l'Orfeó Català Poblet*. Poblet i Teixidó hi col·laborà amb l'article «La nostra ofrena», ¹⁰ al·legoria a l'educació de la població a través de la funció regeneradora que entitats com l'Orfeó impel·lien al «sentiment de la nostra gent» per a fer avançar «la consciència de la personalitat» del país i el «nostre moviment en pró de Catalunya». Era una reflexió de tipus pairal que destacava la funció renaixentista de l'agrupació coral tot socialitzant «la verdadera música religiosa». L'escrit, doncs, reflectia el vessant religiós de la concepció nacional, component dominant al pensament d'aquesta etapa de l'autor de l'article.

La finalitat de la nova entitat fou l'organització d'activitats formatives de sensibilització nacional. Poblet hi intervingué, com a mínim, en la vetllada de la festivitat de Sant Joan celebrada el 24 de juny de 1903

amb un «parlament final», en la vetllada de Sant Jaume i en la sessió del 21-IX-1903 en recordar l'11 de setembre de 1714 amb un parlament.¹¹

La vetllada organitzada per l'Associació el 25-VII-1903 consistí en un parlament de Joan Poblet, «Ni delinquir ni defallir», lema del dirigent irlandès Daniel O'Connell. Poblet hi destacava la voluntat d'aquest polític per a contestar les lleis britàniques unificadores. Aquesta fita calia traslladar-la a la política del país a través de la catalanització davant un «Estat qu'agonitza», la qual cosa significava que el fet de lluitar per la pròpia legitimitat no es delinquia. Però tampoc calia no defallir, que era el motiu que havia dut fins aleshores a «conservar la tradició social, moral y intelectual de la rassa catalana». Una tradició que coetàniament restà dissolta per l'Estat en tots els espais socials i econòmics, cosa que en comportà l'endarreriment industrial i, per contra, la establir la inflació de les professions liberals davant la minorització de les professions actives: agricultura indústria i comerç, i assolir el trencament «de lligams de fraternitat social», fet que «empenya» «al pobre contra'ls rics y contra'l mateix pobre si convé». L'objectiu catalanista era restablir, doncs, en la societat la «normalitat de ses funcions, fent renéixer en ella tot lo que la feu gran». I aquest recobriment es feia a través de la constitució d'«organismes nous» que s'emmotllessin «a la nostra gent».¹²

La funció de Poblet com a propagador de l'ideal catalanista s'expandí en aplecs comarcals, com el que s'organitzà a Pla de Santa Maria el 25-VII-1904 convocat per l'Associació Catalanista de Tarragona. Hi prengué part com a representant de l'Associació Catalanista de Montblanc, de *La Conca de Barbará* i com a delegat territorial del setmanari del Baix Ebre. Després del parlament de Josep Maria Rendé, Joan Poblet féu una crítica a la política pressupostària de l'Estat espanyol quan digué que els contribuents finançaven no pas les necessitats de la ciutadania, ans per a «Untar la rosca», és a dir, la maquinària burocràtica funcional. La solució, segons l'orador, requeria en la recuperació d'una estructura de poder que garantís la sobirania fiscal:

«Corts catalanas que senyalin las contribucions y impostos, sa quantia y forma de recaudació, y de son producte, destinarne la major part al nostre profit y us, y lo restant, lo que's convingui ab ell, darho al Estat pera que s'ho malgasti si vol».¹³

També ho féu en la conferència -seguida de col·loqui- que hi impartí el 14-VIII-1904 al si de l'Associació: «Catalunya es una Nacionalitat; li pertanyen, per tant, en l'ordre del dret públich, los drets a la naturalesa de tal».¹⁴

Una altra intervenció del jove advocat, de to sociabilista, es concretà en l'homenatge –organitzat per la novella Associació Catalanista de Montblanc– de l'anada de l'Escola Jordiana-Orfeo Canigó a l'espai social de la «Fàbrica» de Montblanc els dies 19 i 20-III-1904. L'escrit de Poblet, «'A l'Orfeo Canigó'» era prou semblant al dedicat a l'Orfeo Català, és a dir, la unitat entre art i nació, comú a l'estètica modernista d'aleshores, a fi d'alçaprèmer el sentiment patriòtic. En ser més ben definit que l'anterior en destaco un fragment com a model de la ideologia en aquella conjuntura:

«Valtres [Orfeo Canigó] porteu la ardenta virior d'aquelles guerres [dels Comtes-Reis], ab les armes del Art vos batiu pera escampar arreu la fama de la cultura catalana; valtres sou la cohort d'un Rey immortal, lo sentiment, qu'avassalla y empresona'ls cors; valtres veniu com a diputats d'altres pobles de la nostra Patria, a donar lleys a les ànimes que les fassin cada dia més catalanes, més fermes y fortes en la amor sagrada ab que em de recobrar antigues y preuades lliwerats...

Entreu, donchs, com los catalans d'altres centuries, ample'l pit, l'esguart fereny y placévol, l'esperit amarat de poesia, per les portes dels vells murs, testimonis de tantes glories; qu'aci, com los nostres avis, us esperém, sino pera que'ns conteu gestes novelles y fassanyes heróiques d'armes, pera que ab vostres cants bressoleu los nostres esperits fentnos entreveure la Catalunya triomfant, rica y plena de millors temps, renascuda en altres de ben propers.»¹⁵

En aquesta primera etapa, l'Associació abocà una part de la seva campanya de sensibilització a la necessitat d'organització agrària. L'eixamplament de la seva base social era proporcional, en part, les propostes agràries de la nova associació.

En un àmbit més polític, Poblet, en representació de la redacció de *LCB*, s'afegia, amb l'impressor del setmanari, que en representava la direcció, Artur Monmay, a donar suport al discurs que féu el regidor de la Lliga Regionalista de Barcelona, Francesc Cambó Batlle, davant el rei espanyol Alfons XIII a l'Ajuntament de Barcelona el 7-IV-1904. El telegrama destacava que els mots del polític afavorien «idees veritablment progressives en el cor del poble y devant de tot el món».¹⁶

El lletrat difonia referents que havia tingut en la seva carrera de Dret, com fou el sentit de l'obra de l'hel·lenista Josep Balari Jovany,

traspasat l'1-VII-1904. L'article «La herencia del Dr. Balari» (*LCB*, 17-VII-1904) vinculava la tasca de reconstrucció historiogràfica i la funció intel·lectual dels humanistes vuitcentistes (Llorens i Barba, Rubió i Ors i Duran i Bas) a l'aportació a la construcció nacional –i a l'obra de normativització gramatical– que Poblet destacava en l'estudi de Balari, «Orígenes históricos de Cataluña» (1899), «ont anirà per força per força a pouar tothom qui vulgui tenir coneixement verdader dels primers temps de la nostra nacionalitat.»

Poblet també hi pronunciava conferències, a l'Associació, com fou la del 27-VIII-1905, «Lo Monestir de Ripoll», la qual comptà amb acord unànime, cosa que en comportà la publicació al setmanari (*LCB*, 9, 23-IX i 7-X-1905). Poblet hi sintetitzà la història des del segle novè fins a la revolució liberal del segle XIXè, època, segons el ponent, de decadència per la comunitat. Per bé que fou evitada mercès a la custòdia de béns i a la restauració que s'hi endegà a través del bisbe de Vic Josep Morgades. La conclusió final era que simbòlicament Ripoll i Poblet es complementaven.

El que representava la llengua nacional per a una societat nacional fou exposat per J[oaan] P[oblet] T[eixidó] en l'article «Lo primer congrés Internacional de la llengua catalana» (*LCB*, 20-X-1906), que, alhora, constituïa una síntesi del I Congrés Internacional de la llengua al qual, com hem dit, assistí com un dels delegats de Montblanc. La identificació idealista entre llengua i esperit nacional feia que la llengua exercís un rol identificador del parlant amb la seva nació, o «grupo nacional a que pertany». Quan, segons Poblet, la nació entrava en crisi, els parlants també ho feien respecte de la seva llengua. Llengua i nació formaven un feix únic: «sos individus menyspreuan la llur llengua propia sempre en relació directa ab lo llur grau de descastació». Contra aquest decandiment és que l'advocat veia que el Congrés havia estat del tot reeixit, car s'havia demostrat que després del període que Poblet concebia com de decadència, el component nacional de la llengua havia ressorgit mercès a noves generacions conscienciades. I aquest símptoma és el que restà especificat en el Congrés que s'havia celebrat enre el 14 i 17 d'octubre de 1906:

«Les proporcions fora mida que l'anhel de glorificar la Patria va fer prendre a lo que sense ell no més haguera estat unes quantes sentades d'alguns sabis, sense mirar la trascendencia científica del Congrés, l'ha convertit en una apoteosis de la llengua, de la cultura y de les energies patriotiques de Catalunya. Tot sigui a sa major gloria.»

Políticament però, l'Associació Catalanista començà per donar suport al diputat conservador a Corts espanyoles, Salvador Canals. Aquest fet ocasionà que en l'avinentesa electoral del 10-IX-1905, els catalanistes montblanquins contestessin el posicionament del candidat republicà pel districte de Valls-Montblanc, Mario Mendez Bejarano, qui en un míting del dia 6 d'aquell mes digué que si bé la monarquia equivalia a centralització, també desqualificà un tipus de catalanisme que equiparava a reaccionari per estar fonamentat en lleis medievals. L'Associació Catalanista en ple -i en un article-manifest redactat per Poblet- hi respongué dient que existien monarquies de base federal i confederal (posaven com a exemple la unió Catalunya-Aragó, Alemanya, Bèlgica i Austro-Hongria), que el catalanisme no era aïllacionista ni egoista -com de fet se'ls acusava des dels rengles de Bejarano-, ans responia al règim «centralisador» de França i a la burocràcia de l'estat espanyol. Finalment, l'agrupació patriòtica deia que si bé reconeixien en les Corts medievals un sistema constitucional modern en el temps polític passat, només era un referent, que servia de «sava» de cara al sistema polític futur, per bé que amb una organització social i institucional adequada als temps coetanis. El document, que deia que Bejarano havia d'estudiar més la història de les assemblees de la Unió Catalanista, fou la primera contesta política que servia per a posicionar l'Associació Catalanista i, de retruc, *La Conca de Barberà*.¹⁷ Salvador Canals fou el candidat més votat pel districte.¹⁸

El salt qualitatiu polític arribà amb la configuració de la concentració de forces que donà lloc a Solidaritat Catalana. Poblet i Teixidó –conjuntament amb la representació montblanquina (de fora vila)– assistí a la manifestació d'homenatge a Barcelona, el 20-V-1906,¹⁹ als diputats catalans que s'oposaren a la Llei de Jurisdiccions, a la qual també se sumà, és clar, *La Conca de Barberà*, a través de l'editorial que hi escriví Joan Poblet «L'homenatge de solidaritat catalana» (26-V-1906).

L'optimisme de Poblet arran de la manifestació era palès ja que l'acte serví per a contraposar la «descatalanisació» a l'actitud nacionalitzadora, fita que es produïa, segons l'editorialista, per sobre d'opcions per formes de govern, de partits i d'ideologies, en forma de «suprema comunió d'amor a la Patria». Fou un acte d'afirmació d'una «rassa autònoma», és a dir, d'una cultura, l'exemple de la qual era una mostra d'irradiació de civilitat, d'«imperialisme sanitos» pràtià que havia de «refer la Espanya sobre la base de regions naturals».

L'interès de la mobilització causà que Poblet dediqués sengles editorials al significat de Solidaritat Catalana, ja que significava el recobriment de l'«esperit propi», condició per a tractar de 'nacions vives' davant 'nacions mortes'. El referent d'aquesta visió era el polític conservador anglès, Arthur Chamberlain, el qual, amb Prat de la Riba, serví per a meditar sobre la manifestació política, que havia de servir de model no tan sols a d'altres «regions ibèriques», sinó que havia de ser el mode de construcció d'una política regeneradora, la qual havia de concretar-se en els districtes electorals. Com en la qüestió agrària, Solidaritat havia de ser el model de «consecució d'ideals» per altre mitjà -evolutiu i pacífic- que no fos ni el revolucionari ni el pronunciament militar.²⁰ El model reformista de la Cambra Agrícola i la política catalanista gradualista s'interpel·laven.

Aquest context necessitava referents ideològics. No per casualitat, doncs, Poblet ressenyà l'edició popular de *La Nacionalitat Catalana*. L'assaig de Prat s'emmarcava en l'impuls polític de Solidaritat -«actual victoriosa etapa del nostre moviment»- i suposava, segons Poblet, «relatar la gestació de la idea nacionalista en les generacions qui la han covada fins a expandirla als quatre vents en l'imperialisme que totjust avuy comença a aspirar d'assolir».²¹

L'embat més important que tingué lloc a la Conca fins aleshores fou la presentació de la candidatura del solidari, el propietari agrari de Sant Sadurn d'Anoia, Manuel Raventós Domènch, en representació del districte de Valls-Montblanc en la contesa electoral de diputats a les corts espanyoles del 21-IV-1907 davant l'opció continuista del diputat conservador Salvador Canals Vilaró. La candidatura de Raventós explicitava la relació entre política catalanista i economia i societat agràries.

El setmanari *LCB* endegà -com també ho féu pràcticament tota l'Associació Catalanista- una decidida campanya de suport, tot demanant la retirada de la candidatura de Salvador Canals, apostant per Raventós i apel·lant el vot dels pagesos. Poblet col·laborà en la campanya del polític des del vessant informatiu: en ressenyà el multitudinari míting del 25-III-1907 a Montblanc a «la Fàbrica» a «Lo candidat solidari a Montblanch» (*LCB*, 30-III-1907).

Però la campanya més pregonada de l'advocat al setmanari consistí en una sèrie d'articles que apel·laven, d'una banda, a la consciència cívica dels creients i, de l'altra als propietaris. J[Joan] P[Poblet] hi escrigué una sèrie de tres lliuraments, emplaçant el vot catòlic cap a la candidatura

del polític solidari. «Los electors catòlics y Solidaritat Catalana» (*LCB*, 9, 16 i 23-III-1907). Poblet hi efectuava una ressenya i reflexió al voltant de la conferència impartida per mossèn Antoni Maria Alcover al Comitè de Defensa Social de Barcelona el 8-II-1907: *Conducta política que s'imposa avuy a n'els catòlics*. Alcover una identificació entre catalanisme i catolicisme, la qual cosa significava en l'avinentsa electoral esmentada votar per Solidaritat Catalana. Joan Poblet, doncs, desglossava els motius pels quals Alcover defensava la politització dels creients a favor de Solidaritat, com a via de compromís amb la comunitat social i com materialització de criteri autònom de la societat civil. El catalanisme, doncs, era la via d'unió entre 'religió' i 'pàtria' i, doncs, Solidaritat representava aquesta vinculació. Calia, doncs, que el catolicisme intervingués políticament per a socialitzar els seus postulats i actuar, aleshores, com a mecanisme de 'ponderació'. La difusió del parer d'Alcover per part d'un creient com Poblet significava superar l'integritisme de Sardà Salvany i difondre el catolicisme social de Torras i Bages.

Amb tot, Poblet mantingué polèmica amb el setmanari vallenc que donava suport a Salvador Canals, *La Crònica de Valls*. En el número del 23-III-1907, aquest portaveu publicà una carta d'«un altre tradicionalista» de Montblanc, «Conseqüents?», en el qual es retreia al setmanari montblanquí que en les properes eleccions no donés suport a l'anterior candidat conservador, i haver-ho fet en les anteriors conteses. Poblet hi contestà, en un article sense signar, amb *A La Crònica de Valls* (*LCB*, 30-III-1907) tot assegurant que el setmanari donava suport a Canals mentre no hi hagués alternativa catalanista, que arribà amb l'opció de Manuel Raventós. El debat, no conclòs, degué motivar, com ara veurem, que una part dels associats catalanistes votés en més proporció Canals a Montblanc, la qual cosa explicaria la derrota de Raventós.

La sensibilització del vot cara als propietaris afirmava que el vot a Canals suposava el continuïsmen administratiu i polític d'Antic Règim, mentre que la candidatura solidària representava una «era nova». Amb tot, allò més remarcable de la reflexió de Poblet era posicionar els propietaris davant «los petits», és a dir, els pagesos, de manera que calia donar exemple a «la nostra honrada pagesia»: si els propietaris donaven exemple, la pagesia els seguiria i acabarien votant Raventós. Si no ho feien, haurien de retre comptes.

«Los petits [pagesos], los qui vosaltres [propietaris] dirigiu per lley natural, us en podran demanar compte, si'ls hi feu prendre'l mal camí; us poden dir, y us diran, un dia o altre, qu'ells no hi tenian res que veure ab que tiguessiu un favor rebut d'un aspirant [Salvador Canals] a diputat pera que'ls encaminsessiu per una via perjudicial als seus interessos de pagesos».²²

Poblet intentava d'acabar amb el caciquisme del vot tot començant per la renovació d'actitud de l'elit econòmica de la vila i duent a terme un efecte demostració des de la jerarquia a la base social, talment com una concepció de societat piramidal. D'altra banda, també contestava -«Ay de Montblanch si no guanya'l Canals!» (LCB, 6-IV-1907)- qui deia que si no guanyava Canals la menestralia veuria créixer els impostos de matrícula, de revisió dels inspectors de les indústries. La resposta que els diputats republicans i catalanistes havien fet més per les viles que els havien votat que no pas Canals, o els candidats que fins ara havien representat els conquesos. La idea de Poblet era assolir l'abast dels sectors socials determinats en el vot a Raventós, la menestralia, que com exposa Mayayo, era fonamental car representava el teixit associatiu recreatiu i agrari de la vila. I amb aquesta finalitat Poblet, sense signar, elaborà la demanada de vot per al candidat solidari, síntesi de la política agrària que duia la Cambra Agrícola de la vila.²³

El resultat fou que aquesta campanya probablement quallà entre part de l'electorat de la comarca -per bé que no tant entre els montblanquins, ja que Raventós hi fou derrotat ajustadament per Canals.²⁴ Canals, que en el període electoral pel qual fou elegit pel districte esmentat -maig de 1903-març de 1907- mostrà un criteri prou autònom respecte de les directrius oficialistes pel que feia a les polítiques de defensa dels interessos dels vinyataires de la Conca, fou vençut per la candidatura de Solidaritat Catalana. A la circumscripció de Valls-Montblanc, Raventós hi tragué 5.156 vots i Canals Vilaró n'hi obtingué 3.275.²⁵

Joan Poblet, en un editorial sense signar, destacava el triomf del candidat solidari en el conjunt de la comarca, que, segons l'advocat, era una victòria sobre el caciquisme que representava el polític liberal conservador, Antonio Maura. Aquest aspecte i el fet d'endegar una «revolució pacífica» contra l'estat de coses dominant i, doncs, contrària al «sistema centralista», a la «polítiqueria madrilenyista». Per aquest motiu Poblet reclamava la unitat del cens votant que a partir d'aleshores havia de donar

suport a la política solidària, perquè representava «l'esperit de cas, qu'a tots per igual vivifica».²⁶ L'elecció Raventós, qui fou President de la Federació Agrària Catalano-Balear (FACB) entre 1903 i 1904, i de l'Institut Agrari Català de Sant Isidre (1907-1911), possibilità que representés els interessos econòmics i polítics dels electors de Montblanc i comarca entre el 13 de maig de 1907 i el 14 d'abril de 1910.

El triomf solidari veié el suport a la seva política en el marc de la resposta al missatge del rei borbó Alfons XIII en l'apertura de les Corts el 13-V-1907. La qüestió era endegar el projecte de la llei d'administració local del 31-V-1907 a fi de descentralitzar regionalment la vida política. El posicionament del President del nou govern estatal, Antonio Maura i el seu Ministre de Governació, Juan de la Cierva s'oposaven al criteri dels catalanistes, que defensaven que aquesta llei suposés el reconeixement de Catalunya, la qual cosa provocava una resposta a «La Estatolatría» (*LCB*, 6-VII-1907) a la qual al·ludia Poblet respecte de la política nacionalista espanyola.

«D'aquí a declarar de dret diví la autoritat del Estat, no hi va mes qu'n pas. Se'ns ve a dir que l'Estat es deu, en Maura son profeta y'l Lacierva de torn al Ministeri de Governació'l sagristá major, qui rodant lo manubri electoral fa eixir a funcionar als *sacerdotes* de la l·legislació que més convenen [...]. Vet'aquí la estatolatria mauritana; vet'aquí la gran fantasma que'ls retórichs dels partits governamentals han aixecada com a muralad inabordable devant de les afirmacions vitals de la Catalunya resurgenta».

La crítica a la política centralitzadora restauracionista es veia reforçada, segons Poblet, amb el sorgiment de noves plataformes nacionals de Solidaritat. Fou el cas de la formació de Solidaritat gallega l'estiu de 1907, el significat de la qual valgué un editorial de l'advocat perquè reforçava la contestació al govern de Maura i legitimava la llei d'Administració Local, que anava contra «el tapabrutis del convencionalisme del sistema» i de la falsa representació política. L'editorial «La solidaritat gallega» (*LCB*, 12-X-1907), legitimava l'elecció de Raventós i socialitzava, segons l'advocat, l'adient concentració de forces polítiques vers la depassada política vuitcentista espanyola.

El context polític viscut es reforçava en fets culturals i sociabilistes com la introducció de la sardana a Montblanc, la primera ballada de la qual, organitzada per l'Associació Catalanista, fou el 15-VIII-1907. Per a commemorar l'avinentesa, Joan Poblet hi dedicà un editorial

-«La sardana a Montblanch» (*LCB*, 24-VIII-1907)- en el qual destacà que la dansa empordanesa -«ball nacional català»- anava «nacionalisant a Catalunya, com tots los demès elements de la vida social -literatura, música, arts plàstiques-, que ja donan a la nostra Patria un tirat característich y peculiar», alhora que demanava la constitució d'una cobla a la vila. Donà relleu al projecte de publicació d'«Una obra interessant», la *Geografia general de Catalunya*, dirigida per Francesc Carreras Candi (*LCB*, 16-XI-1907). Era un altre maó que venia a solidificar la catalanització del país (sota l'embat de Solidaritat Catalana), ara, sota la forma el coneixement de «sa estructura física, determinadora de tantes estructures diferents en l'ànima de la rassa en sos medis de viure en sa mentalitat, en sos sentiments, en sos medis d'expressió». Quant a la pedagogia catalanista Joan Pobleu -i prenent com a model *La Tradició Catalana*, de Torras i Bages- denunciava el fet que es fessin misses en castellà. Heus ací la relació entre església i 'regionalisme', i la constant catòlica de joventut, que també servia per combatre l'espanyolització cultural.²⁷

La concepció de país també es definia en la difusió de l'imaginari de record en l'avinentosa del setè centenari del naixement de Jaume I, quan Pobleu hi dedicà el lliurament «VII centenari del naixement de Jaume I» (*LCB*, 1-II-1908) amb una lectura projectada a la coetaneïtat, de qui formava part de l'imaginari col·lectiu com a «héroe popular», «entre'l batibull de la lluyta homèrica amb que recaba'l dret a una vida propia y s'apressa a adquirir prou consciencia de si mateixa pera saber fruir-la». Per aquesta raó, l'articulista reclamava - «Lo centenari de Jaume I a Pobleu» (15-II i 29-II-1908)-²⁸ que Tarragona s'impliqués en l'homenatge, ja que era al monestir on restaven sebollides les despulles del monarca. Els actes commemoratius a Montblanch, en els quals participà Pobleu en representació de la Cambra Agrícola, tingueren lloc, diumenge, 2-II-1908.

Una segona baula coetània d'aquest imaginari fou el significat que deduí Joan Pobleu de la inauguració del Palau de la Música, seu de l'Orfeó Català, el 9-II-1908. En l'editorial, publicada sense signar, «Lo casal del Orfeó Català» (*LCB*, 22-II-1908), el tècnic associatiu veié en el fet arquitectònic una síntesi entre estètica i regeneració des de la societat civil en contra de la política caduca de l'Estat espanyol, fet que havia de servir de referent a les generacions futures. Pobleu hi destacava:

«Dirieu que la casa del Orfeó es lo tribut de la Catalunya que lluyta per la vida plena, miserablement regatejada en lo polítich, dificultada en lo social, gens ajudada en lo económic y en lo artístich, als qui millor han sabut, en les llargues hores de la batalla incessanta, alzar los cors dels guerrejadors, xoparlos de bálsem del art, que regenera y vivifica; als qui mentres los catalans oferien l'espectacle de les divisions, tatural, si, pero debiliyantes, s'han mantingus, mirall claríssim en dolça y fermíssima germanor, corrent vers l'ideal, sense fatigues ni vacilacions...».

I pel que feia a campanyes, l'Associació Catalanista, i doncs, Joan Poblet i Teixidó, s'adherí a l'acte en protesta per la centralització a Madrid de les oposicions a notaries que es va celebrar al teatre Sala Imperi de Barcelona el 19 de novembre de 1911.²⁹ També s'adherí, en forma de signatura conjunta dels redactors de la *Gazeta*, a la sessió del 22-XI-1911 en què la Diputació de Tarragona s'adherí a les Bases que dos anys i mig després havien de constituir La Mancomunitat.³⁰ Poblet, en aquest context, divulgava, com a model per la futura institució estatal regional, l'obra feta per la Diputació de Barcelona, car, Prat de la Riba, era segons Poblet, l'ideòleg de la futura Mancomunitat, i era qui havia de menar «bona part dels interessos materials y morals de Catalunya».³¹

Pel que fa al suport de l'Institut d'Estudis Catalans, Poblet en remarcava, la tasca de normalització cultural, que aleshores hi duia a terme la Secció Filològica pel que feia a la política editorial pedagògica, a versions de la Bíblia a llengües clàssiques i al català, i a la preparació d'un Diccionari normatiu que havia de recollir la tasca feta per mossèn Alcover. Tot plegat feia dir que aquella institució «en singular contrast ab les pomposes Reals Academies oficials espanyoles, fa, quietament y ab perseverancia del tot exemplar, feny a d'inapreciable valua». I que en conseqüència que era gràcies a aquesta tasca de modernitat intel·lectual «que Espanya alci sa veu en lo concert de la cultura europea.»³²

Els referents intel·lectuals que expressaven vessants de l'esperit col·lectiu en la seva literatura també foren motiu d'evocació per part de Poblet –i de la redacció de la *Gazeta*. El traspàs del poeta, símbol de civilitat, Joan Maragall Gorina, fou motiu d'homenatge a les pàgines del setmanari. Joan Poblet n'evocà la poètica en representar la història del desvetllament nacional d'ençà de la crisi colonial -i política- espanyola de 1898 fins la formació de Solidaritat Catalana i la redacció de *La nacionalitat catalana* d'Enric Prat de la Riba. Aquest període

referencial que Poblet besllumava en la ploma maragal-liana feia dir que era el «Verb de Catalunya», metàfora de «serenitat de criteri y de voluntat», necessaris, segons l'articulista per a assolir la fita «invencible».³³ L'article de Poblet s'inscrivía en la sessió d'homenatge al poeta realitzada per l'Associació Catalanista de Montblanc el 6-I-1912, Poblet clogué l'acte amb un discurs d'agraïment.³⁴

En aquest mateix sentit, el nostre advocat participà en la vetllada nocturna organitzada per l'Associació Catalanista de la vila -diumenge, 3-III-1912- en record de mossèn Jacint Verdager, en ocasió del desè aniversari del traspàs tot recitant un fragment del poema *L'Atlàntida*.³⁵ Vora més d'un any i mig després Poblet se sumà a l'aportació econòmica pro-monument de mossèn Cinto a Barcelona tot i ésser-ne nomenat representant territorial a la Comissió organitzadora de la iniciativa.

Aquests actes que comentem, que obeïen a una sèrie d'evocacions de literats de la Renaixença, expressaven una reactivació de l'entitat en aquesta segona etapa d'activitat si és comparada amb la seva primera trajectòria (1903-1909). Poblet, doncs, intervenia a cada acte que havia definit la modalitat d'exposició de la ponència i tot seguit una vetllada literario-patriòtica. El que fou dedicat a Víctor Balaguer, diumenge, 10-III-1912, comptà amb la participació, entre d'altres membres, de Poblet amb la recitació del *Cant del desterrat*.³⁶ I en la vetllada dedicada a recordar qui fou artífex del tancament de caixes i batlle de Barcelona, Dr. Bartomeu Robert, que tingué lloc diumenge, 13-III-1912, Poblet hi recità el poema *Hivern*, de Casas i Amigó.³⁷

Poblet emetia les seves opinions catalanistes a través d'editorials a la *Gazeta de La Conca*. Fou el cas de l'article que sintetitzà la conferència que el diputat provincial Josep Mestres pronuncià el 25-III-1912 al local de l'Associació Catalanista de Montblanc al voltant de la funció de La Mancomunitat.³⁸ La difusió de campanyes a favor del nou projecte comptà amb un article seu que s'hi publicà el 4-V-1912, «Lo triomf del Orfeó Català». Era una reflexió arran del triomf que havia tingut L'Orfeó Català, dirigit per Lluís Millet, en la seva expedició espanyola al *Teatro Real de Madrid* en les representacions dels dies 20, 21 i 23 d'abril de 1912. Aquesta actuació s'esdevenia en el context del debat parlamentari per a aprovar el decret de La Mancomunitat. Metafòricament, Poblet traslladava cívicament i ètica el que representava el Cor:

«apéndren la devoció pels grans ideals de Déu, de Patria. D' Art; imitarne la virior ue no coneix los defalliments ni quan es al bo de la pujada ni quan sembla haver assolida la cima [...]. Assadollarnos, sobre tot, del esperit incomparable de sacrifici en tots els ordres, desde l'artistic al pecuniari; es lo gran motor, la rodamare, lo secret de la vida del gloriós Orfeo.»

Aquesta civilitat es traduïa, segons Poblet i Teixidó, en la fidelitat a l'ús de la llengua a l'església. L'articulista, identificat amb la doctrina de Torras i Bages, divulgava el sentit del capítol sisè del llibre primer de *La Tradició Catalana* a «De la predicació en castellà a Catalunya segons l'Ilm. Sr. Bisbe de Vich», article-editorial publicat a la *Gazeta* (3-VIII-1912). I també s'acomplia a favor de la pedagogia renovadora i catalana. Així, l'Associació Catalanista, presidida per Joan Poblet, s'adherí al míting pedagògic, organitzat per l'ajuntament de Montblanc, el 8-XII-1912.³⁹

El catalanisme de Poblet i Teixidó centrava l'atenció en la tasca de la institucionalització política del Principat i les condicions culturals que el definien, una de les quals era la normativització de la llengua. L'article «Les Normes del Institut», editat a la *Gazeta* (8-II-1913) remarcava la dignificació de la llengua, acte de sobirania nacional, davant la *Real Academia de La Lengua* espanyola. Les Normes ortogràfiques de Pompeu Fabra, que era el que s'homenatjava, era un carreu per a fer front a l'autoodi lingüístic substitutori de les classes populars davant la castellanització de l'aristocràcia i classe dominant. Per això, Poblet destacava de la situació de la qual es partia:

«La llengua catalana romania desarmada en la resistència a la castellana que va corpendre a la gent alta i enlluernar al poble baix, mentre invadia's pot dir tots els medis de popularització, los vells, i'ls inventats modernament (llibre barato, premsa, teatre) i per a contrarrestrarla estrebada de la francesa que, sobre tot en los anys darrers, era la déu on s'associaven los escriptors assedegats de fugir de la influència castellana. Lo nostre idioma havia vista aquella unitat eta bocins que un mal vent escampava com desferres de son imperial pretèrit mantell.»

El catalanisme de Poblet agafà un tombant del tot significatiu dos anys abans del seu traspàs. El motiu fou el suport a la candidatura de concentració catalanista i republicana representada per Albert Dasca Boada en la qual figurava Poblet i Teixidó.⁴⁰ Aquesta aliança mostrava la via autònoma de la política local.

Notes

- * Aquest text és la versió íntegra del segon capítol –publicat parcialment– de l'estudi *Joan Poble i Teixidó. La qüestió agrària com a qüestió nacional*, Cossetània Editorial, Valls, 2017 (p. 33-50).
- 1.-Josep M. Calbet Camarasa & Andreu Mayayo ['Pedrol i Balart, Marià'], Josep M. Ollé Romeu [Dir.]: *Homes del catalanisme. Bases de Manresa. Diccionari biogràfic* (Barcelona: Rafael Dalmau editor, 1995), p. 183
 - 2.-Joan Poble: «La vida y l'esperit regional», *Setmana catalanista. Patria, arts, literatura* [SC] 3, 18-I-1900, p. 1.
 - 3.-Joan Poble: «L'enemich del regionalisme», *SC*, 5, 1-II-1900, p. 1.
 - 4.-Joan Poble: «La nacionalitat catalana y l' caràcter castellà», *SC*, 6, 8-II-1900, p. 1.
 - 5.-Josep M. Poble: *Montblanc a començaments del segle amb el catalanisme i els seus costums* (Barcelona: Editorial Pòrtic, 1971), p. 64-65.
 - 6.-La composició completa de la Junta apareix a *La Conca de Barbará* [LCB], 5, 17-V-1903, p. 3.
 - 7.- *Estatuts de Centre (o associació)* [catalanista], 5ff manuscrits, s/d [1903]. A[rxiu] de la C[orona] d'A[ragó]. DV 43/3.
 - 8.-«La Associació Catalanista de Montblanch», *La Renaixensa. Diari de Catalunya* (Ed. Matfí), 9.253, 31-V-1903, p. 2.
 - 9.-La valoració de la Jornada, en un editorial de Poble i Teixidó [?], «Conducta qu'honra»: *LCB*, 7-VI-1903, p. 1. El Manifest fundacional de l'Associació Catalanista –expressió de la relació entre representativitat política local de nou encuny i del caràcter d'aglutinador d'un 'moviment social' per part de la nova entitat ha estat reproduït per Andreu Mayayo: «El Catalanisme a la Conca de Barberà», *Lligall*, 2, Reus, desembre, 1990, p. 32-33. Una primera impressió d'aquest Manifest, existent a la tercera caps de del lligall DV43 de l'ACA- duia correccions de Poble i Teixidó.
 - 10.-*La Conca de Barbará en perpetua recordança de l'anada de l'Orfeo Catalá a Poble* (Montblanc: Impremta d'Arthur Monmany, 1-VI-1903, XXpp. La col·laboració de Joan Poble, a les p. VI-VIII. A[rxiu] C[omarc] de la C[onca] de B[arbará]; Fons A. Rosselló. Reg. 2.550 2/1-2.
 - 11.-«En l'Associació Catalanista'», *LCB*, 16, 2-VIII-1903, p. 1-2; «Notícies locals». *LCB*, 25, 4-X-1903, p. 3.
 - 12.-«Ni delinquir ni defallir»: *La Veu de la Comarca* (Tortosa) [LVC], 31, 9-VIII-1903, p. 1-2
 - 13.-«[Joan] P[oble] [i] Teixidó»: «Aplech catalanista al Pla de Cabra», *LVC*, 83, 7-VIII-1904, p. 1
 - 14.-«Notícies locals»: *LCB*, 71, 21-VIII-1904, p. 4.
 - 15.-Joan Poble: «Al 'Orfeo Canigó'», dins *Montblanch al Orfeo Canigó en recort expressiu de la excursió que la dita entitat coral catalana fá a aquesta vila als 19 y 20 de Març del 1904* (Tarragona: Imp[emta] E. Pamies, 1904), p. 2. ACCB. Fons Antoni Rosselló Sans [Reg. 2538/ 4/ 1-21]. Vegeu l'impacte de l'actuació al monogràfic que hi dedicà *LCB* del 27-III-1904: «L'Orfeo Canigó' a Montblanch», p. 1-3.

- 16.-Vegeu-ne el telegrama de felicitació reproduït per *LCB*, 53, 17-IV-1903, p. 4.
- 17.- [Joan Poblet i Teixidó]: «Una resposta de catalanistas a n'en Mendez Bejarano», *LCB*, 127, 16-IX-1905, p. 1-2. El document era signat per tota la Junta Directiva de l'Associació: Joan Serret, Josep Monmany, Josep Andreu, Ferran Chaparro, Poblet i Civit, Ramon Folc, Francesc Chaparro, Josep Rosselló, Josep Cortina, Narcís Boix, Paulí Bayer i Artur Monmany.
- 18.- Joaquin M Molins: *Elecciones y partidos políticos en la provincia de Tarragona 1890-1936*, I, (Tarragona: Diputació, 1985), p. 44.
- 19.-[Joan Poblet i Teixidó]: «Montblanch a la Festa del Homenatge», *LCB*, 163, 26-V-1906, p. 2.
- 20.-[Joan] P[oblet] [i Teixidó]: «La Solidaritat Catalana», *LCB*, 166, 167, 16 i 23-VI-1906, p. 1.
- 21.-[Joan Poblet i Teixidó]: [ressenya], *LCB*, 170, 14-VII-1906, p. 2.
- 22.-[Joan Poblet i Teixidó]: «Als propietaris», *LCB*, 208, 6-IV-1907, p. 1.
- 23.-Andreu Mayayo: *La Conca de Barberà (1890-1936): de la crisi agrària a la guerra civil* (CECB: Motblanch, 1994 segona edició), p. 81.
- 24.-A Montblanch, Raventós n'hi obtingué 537, mentre que Canals n'hi assolí 582. «Les eleccions a La Conca»: *LCB*, 211, 27-IV-1907, p. 3.
- 25.-Joaquin M. Molins: *Elecciones y partidos políticos en la provincia de Tarragona 1890-1936*, I (Tarragona: Diputació, 1985), p. 47
- 26.-[Joan Poblet i Teixidó]. «La Victoria», *LCB*, 211, 27-IV-1907, p. 1.
- 27.-[Joan Poblet i Teixidó]: «D'un sermó castellà a Montblanch», *LCB*, 249, 18-I-1908, p. 1.
- 28.-L'article del dia 15 fou reproduït al portaveu de la Unió Democràtica Nacionalista –del qual Joan Poblet era delegat territorial–, *Catalunya Nova*, 28, corresponent al 23-II-1908. p. 2.
- 29.-«Informació. Crònica de la Vila»: *Gazeta de la Conca [GZC]*, 33, 18-XI-1911, p. 3.
- 30.-*Ibidem*, 34, 25-XI-1911, p. 2.
- 31.-[Joan] P[oblet] [ressenya de *Memoria endreçada a la Diputació de Barcelona pel seu president D. Enrich Prat de la Riba* (1910)]: *GZC*, 27, 16-IX-1911, p. 2.
- 32.-Es tracta de l'editorial de [Joan] P[oblet] [Teixidó]: «Cultura catalana. L'Institut d'Estudis Catalans. La Secció Filològica», *GZC*, 35, 2-XII-1911, p. 1.
- 33.-Joan Poblet: «La serenor del mestre», *GZC*, 39, 30-XII-1911, p. 1-2.
- 34.-G.: «Homenatge a Maragall», *GZC*, 41, 13-I-1912, p. 1.
- 35.-«Informació. Crònica local»: *GZC*, 49, 9-III-1912, p. 2. Per a l'aportació econòmica de Poblet i el nomenament de delegat de la Comissió: *GZC*, 97 i 98, 8 i 15-II-1913, p. 2 i 3.
- 36.-*Ibidem*.: *GZC*, 50, 16-III-1912, p. 2-3.
- 37.-*Ibidem*: *GZC*, 51, 23-III-1912, p. 2-3.
- 38.-[Joan] P[oblet]: «La Mancomunitat catalana. Conferència de D. Joseph Mestres, diputat provincial»: *GZC*, 53, 6-IV-1912, p. 2.
- 39.-El míting comptà amb els pedagogs Manuel Ainaud, Enriqueta Anjaumà, Paulí Bayer, Fèlix Foguet, Alexandre Galí, Josep Gaya (canonge de Lleida), Eladi Homs, Blay Sans, record de Sant Miquel, Josep Serrano, Francesc Valls i el Plebà de Montblanch, Josep Vinyes. *GZC*, 88, 7-XII-1912, 1.

40.-«D'eleccions», *L'Escut [EC]*, 10, 4-III-1916, p. 1. La resta dels integrants eren. Josep Andreu, Ferran Chaparro, Iu Carles Farré Magre, Jaume Foraster Aldomà i Josep M. Sabat

Rebuda: setembre de 2017

Valoració: Dr. Antoni Gavaldà Torrents (URV)

Acceptació: octubre de 2017